

נמחר של נייר

האם מוזיאון תל-אביב הוא מוזיאון תל-אביב? * טעות

דפוס או טעות רפרטואר ב.. הבימה" * משורר מודרני ללא

דייקנות מודרנית * החקיין שאונס את השפה העיברית

של תיאטרון הבריטי לבעיות התברתיות. תוך נמנה ושלא להסמיך את מרבית גי- בריו היחודיים של ווסקר. לא ברור איזה טעם - או שיקול - הגיע את התיאטרון הלאומי הבימה להציג בעונה הזאת את המיטבה של ווסקר. אם יש מחזה בריטי שגנבריו היהודים החצלו על קרשי התיאטרון הלאומי הבריטי, הרי מן הראוי הוא שהם יועלו גם על קרשי תיאטרון לאומי?

שירה

משורר נולד

ברדידת הלשונית של השירה המדומ- טרת על הקראים במוספים-הסיפוריים של העיתונות-היומית - לא נולדים כבר משוררים, כפי שהיה בעבר. גם בעיתוני

דודו ברק
שם תלינו כינורותינו

הסיפורת ושנוני-הסיפורת אין השירה- העיברית זוכה בריעון כלשהו, וגם מד- צאת-הספרים שהתמחו בשוד כספי וגלוי מצעירים מלאי יומרה שירית לא באה הגאולה השירית.

אלא שאין לעצור את תהליך התפת- חותה של השירה העיברית, ומדי כמה שנים נולד משורר מתוך הדידות ומא- פיל עליה. כזה הוא דודו ברק * ששיריו הראשונים ראו אור בימים אלה. אלה הם שירים משולים, מלטישים, המעידים על דיעת מחברם מבימני השפה, ויכולת התבטאותו המילולית שהיא בעלת עוצמה כנה. בניגוד לנורמות מקובלות כיום, דודו ברק אינו כנהדר בדימויים מודר- נים ריקנים לשם המודרניות, אלא יוצא להרפתקה שירית-לשונית לעומק מיכמני השפה העיברית והסביבה הארצישראלית: "בחפירות האחרונות בהרי-הבינה מצאתי חושן / חושן היה מאד שאמצא חושן בחפירות האחרונות בהרי-הבינה / מי כמני נהיר לשבו, לאחלמה - / אחראי להחזיר את חופי המקום להתאים צבעים מחודש / לפעמים אני בצלאל ברנעיו..."

איני זוכר מתי חיבר משורר עיברי שורות שיר שלמות כמו: "עדנה החגב היפה ביותר בעולם / בעזרת חבלים מת- נהלת עדנה אכית לצוקים / אפילו כי וואלם / אבל שם היא לא מצאת שפנים בסלע / כמו בהרי אדום..." או: "בעמק אילון / נעזרו המנוות בסולמות השמש / נורא מאד לברוא יסקה כזאת בצלם

את הרפרטואר ושכולנתו להציג. שנועד להצדיק את תארוך. תיאטרון-לאומי". בין המחזות השתדלים לעלות על קרשי-הבימה: המיטבה מאת מחזאי בשם "הרולד ווסקר". אלא שאין במצא מחזאי בשם זה, ומחבר המיטבה הוא ארנולד ווסקר (Arnold Wesker). הזמנת היא ששנות ו אינה טעות-דפוס (שפורסמה במקביל בשני צה- רונים) אלא טעות רפרטואר.

ארנולד ווסקר, מחזאי בריטי ממוצא יהודי, לא התפרסם בתיאטרון בזכות מח- זהו המיטבה שאותו עמדת להציג הבימה, אלא בזכות הטריילוגיה התיאטרנית שלו (מרוק עוף עם גריסים, שורשים, אני מדבר על אודות ירושלים). המתארת את חייהם ובעיותיהם וביקורת-העוצמתית של השמא- לנים יהודים. תוך תהליך מיקומם הגד- רתם בחברה האנגלית. שלושת המחזות של ווסקר מביאים את ההרגשה שהם מה- ויים המשך תיאטרני משולים למחזה מעבר לגבוליו של יום בתור (המביא את בעיותיהם של יהודים-מהפסדים בלונדון של ראשית המאה).

הטריילוגיה של ווסקר נפתחה במחזה מרק-עוף עם גריסים (Chicken Soup With Barley). המתאר את הווי החיים של משפחה כהן ובעה רוני. המחזה מתאר 20 שנות חיים בצל המיטלה הקומוניסטית (בימי מלחמת העצמאות בספרד, מלחמת העולם השנייה, חשיפת אימי הסטאליניזם והמרד ההונגרי). במחזה מסביר ומנני בלאט לשרה כהן, הממשיכה באדיקותה הקומוניסטית: "אך האם סיפר לך פעם דייב על כמה חברי-מיטלה שסורבו ל- חום יד ביד עם הטרוצקיסטים? ואחד או שני טרוצקיסטים לא חזרו מבלי ש- נפלו בקרב. ותוכרו את יצחק פפר, המ- שורר היהודי-הבוכיטי? רגלים היינו לצתוק מטום היתוליותו של השם יצחק פפר, הו, תה. איפה הוא יצחק פפר... כל המרעצה של הלינה היהודית האגטי- פאסיפטיק נורתה! נורתה, שרה! כארץ הסוציאליזם שלנו! זו היתה ארצנו של- נו - איוו ארץ היתה זו עבורנו! לא רצינו להאמין..."

המחזה השני בטריילוגיה, שורשים (Roots), ששק בהווה ושל דיקנות, בי- נעה כסרית בריטית הפוגשת ברחני כהן, ממשפחת ממנו וממשפחתו וטוענת: "סוציאליזם אין פירושו דיבורים כל ה- זמן פירשו לחיות, לשיר, לרקוד, להיות ער לסובב אותך..." היא מתמודדת בחב- רה הכפרית הסובבת אותה, תוך שהיא מטיפה לבשורת ה, סוציאליזם הקימעות". החלק האחרון בטריילוגיה, אני מדבר על אודות ירושלים (Jerusalem) מסמל את מסעו של בן המישפחה היהודית-קומוניסטית להגשמת אהתו. "סוציאליזם קימעותי". הוא ליד ההתפחות מהקמוניזם הסטליניסטי, בעי- יתול הן בעיות המשכלל היהודי הבריטי וייתכן ושגם בעיות המשכלל הישראלי. כותרת המחזה, למרות יהדות מחברו, שאולה מירושלים אחרת, המסמלת בתר- בות-הבריטית מלכותו של צדק האחות עלייאחזמת ושאותה מבקש רוני כהן להג- שים בתוך מושבת האוטופיום הסוציא- ליסטי הבריטי.

אני מדבר על אודות ירושלים מדבר בולט על אחזת שלטון מיפלת ה- "לייבור" הבריטית: "כן, בודואי, העלינו את הלייבור לשלטון. הידד! המלחמה, אחרי ככלות הכול, לא היתה לשוא, אבא? ! אי מה הם עשו, הזאבים הללו? הם שרו את הדגל האדום בסרלמנט ואחר החלו להיכן פצצות-אטום. מטורפים! ודור שלם - דורנו שלנו - התפרק מ- נשק נפגם אל עצמו..."

הטריילוגיה של ווסקר היתה, באנגליה של מחצית שנות ה-50, ניתבך לקידומו

של נחום גוטמן, וכתוב: "נחום גוטמן יכול לסמל את כל הגדולה שישנה כי- נאויות פורבתיאלית, ברציה חלופית של מציאות, וכל פעם שמתקורר בלבך הפסק אם אומנם נוצר כאן משהו בארץ, אתה יכול ללכת ולהתבונן באמנותו של נחום גוטמן ולהתנחם שאינם כן, יש תל-אביב של נחום גוטמן ויש ארץ-ישר- ראל ויש נחום גוטמן. אם היה אי-פעם דבר שניתן לכנותו ציור ישראלי הנה הוא לפניכם. הואיל שרק לתמימים שכור העולם הבא, לא נתפלא אם פעם תוכר גם גדולתו של צייר העולם הציני."

אולי הגישה עת שאצרי-המוזיאונים יחדלו במיקצת מן העילעול השקדני של- הם בכיתובי-עמ מיקצועיים המתארים את הצעקה האחרונה באמנות, ויעניקו לנחום גוטמן ולאמנות הארצישראלית את הכבוד שהם ראויים לו, כבוד שלו ראוי גם הקול.

תיאטרון

הרולד ווסקר

שחקני התיאטרון הלאומי הבימה, בהג- הלת שלמה ברזביט ובפיקוח באמנות התיאטרון הלאומי העל השבחן משלמי המיסים, פירסמו בעיתונות בימים אלה מודעת-ענק לרבל פתיחת עונת-התיאטרון תשל"ח. בגוף המודעה מפרסם התיאטרון

ארנולד ווסקר

אני מדבר על אודות ירושלים

אמנות

נחום גוטמן

מותו הטראגי של יצחק הנציגר בתא- גת-דרפוס עורר מחדש את מיקלול השא- לות הנקבות בדבר מהותה, קיומה וער- כה של האמנות הארצישראלית. אצרי (קוראטורים) המוזיאונים הציבוריים רו- חצים עכשיו יד ביד, כשהם מפנים מקום בלוח התערוכות הצפוף הדמנטי שלהם, ומתחילים באירגון סידרת תערוכות ל- ופרו של הפסל יצחק הנציגר. מותו של אמן נודע, כנראה, מפעם הבריאה לשמש אפשרות לאצרי-האמנות למלא את מיש- רת שר-תולדות-האמנות.

אצרי-המוזיאונים אינם נרתעים כלל מן העמדה שמעטים האמנים הישראליים שעבודותיהם ראיות להיתלות על כותלי המוזיאונים. הם נוהגים כאצרי-מוזיא- נים של ארצות-הרחוק גדולות, בעלות היצע רחב ועצום של אמנים, תוך שהם נכנעים לקבצות-לחץ אדירות-כוח של

נחום גוטמן
כבוד ראוי

אמנים בינוניים, תמאליים את האצרים להציגם על כותלי המוזיאונים. העובדה שציירים אמיתיים מציירים ו- אינם טרודים בתכני הפוליטיקה של אמ- נות-התצוגה, מאפשרת לאצרי-המוזיאון- נים לנהוג כמינהג אפיפורים של אמנות, ולהרים מעם ציירים היהודים להתחקות בזריות רבה אחר הנעשה במרכזי-האמ- נות הפינלאומיים - ולהציג את תרומתי- הם לנעשה בעולם-הרחב כיצירות-מק- ריות על כותלי המוזיאונים המקומיים, להביא לקהל ולאצרים תחושה מוזיפת של מרכז-הרחבות.

הצייר הוותיק נחום גוטמן לא למד בארצישראל הישנה שהדרך לאולם-הת- צוגה במוזיאון רצופה שווד ציורים שיש להעניק במתנה, על-מנת לרפד את דרכו של האמן ולנפח את כיסו של עסקן- האמנות. אי-דיעה זה הפך אותו בשנים האחרונות לצייר כימעט-אלמני, לדמות הזיהיה לה אי-ישם בגבולות-האפס של ה- אמנות הקונספטואלית ה, מקורית-ישרא- לית, שעה שהבורת ציירים הנפנית מק- שטת באון רב את כותלי המוזיאונים בארץ. אפילו בעיר תל-אביב הוא כב- חזינת אין צייר בעירו.

הפיראון-הסיפורת פרוזה האחרון מתייחס הסופר עמוס קינן, בין השאר, לחשיבותו